

Zbigniew Pianowski, Janusz Firlet, Stanisław Koziół

Kraków - Wawel. Rejon X i VIII

Informator Archeologiczny : badania 13, 161-162

1979

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

posadowiony był fundament ściany zachodniej budynku oficyny /XVII w. /;

e. nawarstwienia i wkopy związane z okresem użytkowania piwnicy /poziomy użytkowe datowane na okres od XVII do XX w. /.

Wspomniany skarb żelaznych grzywn śiekieropodobnych zalegał w piaszczystym calcu, w obrębie wkopy obudowanego deskami lub dranicami /jodła i dąb/. Złożony został przed usypaniem wału obronnego z konstrukcją palisadową, a więc najpóźniej w 2 poł. IX w. W skład skarbu wchodziło 4 212 grzywn o łącznej masie 3 630 kg żelaza. Wszystkie okazy należą zasadniczo do jednego typu - o starannie ukształtowanym obuchu i rozklepanych /rozszerzonych/ ściankach bocznych otworu. Długość ich waha się w granicach 27-41 cm, natomiast waga kształtuje się w granicach pomiędzy 0,35 a 1,75 kg. W kilkuset przypadkach na liściowatym ostrzu grzywn stwierdzono charakterystyczne nacięcia lub niewielkie ubytki /wycięcia o pow. 1-3 cm²/ żelaza. Są one zapewne pozostałością "badań" jakości żelaza użytego do wykonania grzywn.

KRAKÓW-Wawel
Rejon X i VIII

Kierownictwo Odnowienia Zamku
Królewskiego i Państwowe
Zbiory Sztuki na Wawelu

Badania prowadzili mgr Zbigniew Pianowski i Janusz Firlet /autorzy sprawozdania/ pod kierunkiem mgr Stanisława Koziela. Finansowało Kierownictwo Odnowienia Zamku Królewskiego na Wawelu. Trzydziesty sezon badań. Grodzisko głównie IX-XIII w., zamek gotycki i renesansowy oraz relikty osadnictwa starożytnego.

Rejon X, koło baszty Panieńskiej

W związku z realizacją rezerwatu archeologicznego rotundy romańskiej odkrytej w 1977 r. w południowo-zachodniej partii Wawelu /koło baszty Sandomierskiej/, wykonano w bieżącym roku wykop instalacyjny, w celu przemieszczenia ciągu kanalizacyjnego z obrębu planowanego rezerwatu. Wykop przechodził pod stopą austriackiego muru obronnego na drogę wiodącą na Wawel od ulicy Bernardyńskiej. Rozpoznano tam nawarstwienia należące do czterech kompleksów stratygraficznych: 1/ współczesne, ukształtowane w okresie międzywojennym i po II-giej wojnie światowej, 2/ nawarstwienia XIX-wieczne, związane głównie z budową przez Austriaków zewnętrznego muru obronnego /1850-1854/, 3/ warstwy wczesnośredniowieczne, stanowiące prawie wyłącznie relikty najstarszego wału obronnego oraz 4/ pierwotne nawarstwienia pokrywające niezbyt grubą powłoką powierzchnię skały wapiennej, zawierające materiał wyłącznie starożytny.

Najbardziej interesujący z punktu widzenia badawczego okazał się rozbudowany /miąższość do ok. 4 m/ zespół warstw wału wczesnośredniowiecznego /rozpoznany w kilku sąsiednich wykopach z lat 1953-1956/.

Istotnym uzupełnieniem związanych z wałem stało się odnalezienie i zinterpretowanie resztek jego drewnianej konstrukcji. Ustalono - po raz pierwszy w sposób niewątpliwy - że wał zbudowany został w konstrukcji skrzyniowej na specjalnie przygotowanej "ławie fundamentowej" wyrównującej pochyłość terenu. Skrzynie wypełnione były głównie gliną, piaskiem i kamieniami wapiennymi. Ślady nadpalenia konstrukcji /obszerowane również na innych wykopach/ świadczą o gwałtownym przerwaniu funkcjonowania tego założenia obronnego, którego chronologię można umieszczać w ramach od IX do ok. połowy X wieku.

Uzyskano wyczerpujące informacje dotyczące sposobu budowy i posadowienia austriackiego muru obronnego, na tym odcinku. Mur ten wykonany był głównie z kamienia wapiennego, licowany cegłą. Posiadał system odsadzek wzmacniających jego konstrukcję i stabilizację w związku z dużą różnicą poziomów wewnątrz i na zewnątrz muru.

Rejon VIII, za budynkiem nr 8

Projekt innego rezerwatu archeologicznego, w okolicy romańskiego kościoła jednonawowego /odkryty w 1976 r./, wymaga znacznego obniżenia poziomu terenu w celu wyeksponowania odkrytego reliktu.

Tegoroczne badania objęły obszar na zachód od pozostałości apsydy, w wysuniętym na zewnątrz narożniku nowożytnego muru fortecznego. Eksploracje odbywały się jedynie pośród współczesnych i nowożytnych zasypisk o sporej miąższości. Odałonięto w obrębie wykopu ceglano- i ceglano-kamiennie lico muru obronnego. Nawarstwienia współczesne to kilka kolejnych, ukształtowanych w 1 poł. XX wieku poziomów oraz warstw zasypiskowych. Kompleks warstw austriackich, złożony z kilku nasypów gruzistych, powstał po podwyższeniu muru obronnego w latach 1852-1854. Zamyka go warstewka ceglino- /pozostałość dawnego placu musztry/ z brukiem ściekowym przy licu muru. Poniżej wystąpiły nawarstwienia z okresu Wolnego Miasta Krakowa, znowu zakończone brukiem ściekowym i towarzyszącą mu szkarpą gliniastą. Wśród kilku poziomów, z tego okresu, rozpoznano ten, z którego podjęto akcję nadmurowania korony muru kleszczowego /lata 1830-1831/. Wątek kleszczowej fazy fortyfikacji /datowanej na schyłek XVIII w./ odałonięto już tylko fragmentarycznie.

Badania w tym rejonie będą kontynuowane.

Wykop instalacyjny wzdłuż gotyckiego muru obronnego, między basztą Złodziejską, a budynkiem nr 8 /nadzorowany przez mgr S. Alfawicką/ ujawnił pozostałości murów austriackich - szpitala wojskowego, zburzonego w pierwszych latach po wojnie.

KRETOMINO, gm. Manowo
woj. koszalińskie
Stanowisko 1

Muzeum Okręgowe
w Koszalinie